

Jövők öröksége XX. → XXI. – Az európai örökség megőrzése

A Hagyományok Háza az EGT/Norvég Finanszírozási Mechanizmusok támogatásával Jövők öröksége XX. → XXI. című, közel 220 millió forint összköltségvetésű projektet tud megvalósítani 2011 áprilisáig.

Magyarországon a XIX. század végétől kezdve történik tudományos igénnyel a magyar népi kultúra feltérképezése. A magyar népdalok leghíresebb gyűjtőit, Kodályt és Bartókot követően Lajtha László, Martin György, valamint tanítványaik és követőik folytatták a folklór gyűjtését. A '70-es években kibontakozó táncházmozgalom komoly lökést adott a gyűjtésnek, így napjainkra óriási tömegű hangfelvétel, mozgókép, fénykép és írott folklórdokumentum halmozódott fel. A XX. század technikai színvonalán rögzített archiválási módok nem időtállóak. Számos gyűjtemény ma már nagyon rossz állapotban van, ezeket meg kell menteni a legkorszerűbb archiválási technikák segítségével.

A projekt első lépése a Hagyományok Háza tulajdonában levő, több mint 150 gyűjtés bővítése további gyűjtemények megvásárlásával. A projekt második lépése a népzene-, néptánc- és egyéb analóg folklórfelvételek digitalizálása. A projekt harmadik lépése a közzététel. A nagyfelbontású, digitalizált és feldolgozott média könnyebben kezelhető, interneten is közzétehető formátumokra konvertálva kerül a világhálóra. A Hagyományok Háza a projekt keretében kialakít egy klimatizált és tűzvédelmi szempontból is megfelelő raktárat, ahol a digitális adathordozók optimális körülmények között tárolhatók.

A projekt másik nagy eredménye lesz a kilencvenes évek végén létrehozott Utolsó Óra-program eddig ki nem adott gyűjtéseiből készített reprezentatív CD-sorozat kiadása (50 új CD egységes sorozatként, 1000-1000 példányban). Elkészül további hét új szakkönyv a folklórgyűjtések ismeretterjesztő és oktatási célú feldolgozásának eredményeként. A kiadványokból 350 példány az Európában működő nagyobb könyvtárakba, zeneiskolákba és folklórchívumokba jut el.

A projekt összköltségvetése 800.000 euró (kettőszázhúszezer forint), amelyet 85 százalékban az EGT és Norvég Finanszírozási Mechanizmusok, 15 százalékban a Hagyományok Háza az NKA és az Oktatási és Kulturális Minisztérium segítségével finanszíroz.

A Hagyományok Háza

Az intézményt 2001. január elsején alapította a Nemzeti Kulturális Örökség minisztere. A nemzeti intézmény célja Kárpát-medencei néphagyomány ápolása és továbbéltetése. A Hagyományok Háza a népművészet országos központjaként olyan irány-, példamutató és egyben szolgáltató intézmény, amely a néphagyományt a maga komplexitásában mutatja be az érdeklődő nagyközönségnek és a szakmabelieknek egyaránt.

A Hagyományok Háza ad otthont az 1951 óta működő Magyar Állami Népi Együttesnek, de befogadó intézményként is működik: rendszeresen láthatóak színpadán a hazai és határon túli táncegyüttesek, zenekarok előadásai. Emellett olyan hiánypótló, összefoglaló sorozatokat is indít, mint a „Dúdoltam én...”, amelyben az elmúlt harminc év népdalénekeinek pályáját tanítványaikkal együtt, egy-egy estébe sűrítve mutatja be.

Az intézmény aktív memóriája a Lajtha László Folklórdokumentációs Központ. Munkatársai azon dolgoznak, hogy a kezdetektől napjainkig Magyarországon felhalmozott, a Kárpát-medence vagy akár távolabbi tájak bármely etnikumának folklórkincsét (főként a népzene- és néptáncgyűjtéseket) a korszerű digitális technika és az internet igénybevételével mindenki számára hozzáférhetővé tegyék.

A Népművészeti Módszertani Műhely a hagyományos paraszti kultúrát (elsősorban a kézművességet, néptáncot, népzene, népköltészetet) közvetíti a mai kor embere számára is élhető műveltségként. Tevékenységei: tanfolyami oktatás, ismeretterjesztő gyermekprogramok, konferenciák szervezése, pályázatok lebonyolítása, kiállítások rendezése, kiadványok készítése, a kortárs kézművesek alkotásainak minősítése.

Az Utolsó Óra program

A program ötlete Kelemen László zeneszerző, népzeneosztól származik, aki a Fonó Budai Zeneház segítségével indította el a gyűjtést. A program szakmai támogatását a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézete és a Néprajzi Múzeum vállalta magára. A munkát Erdély esetében 46 zenekarra terveztük, Felvidékről 25 zenekart hívtunk, a központi, „Kismagyarországi” rész 41 zenekart jelentett. A teljes Utolsó Óra gyűjtésben, 1997 szeptembere és 2001 karácsonya között végül 112 zenekart kérdeztünk ki, 240 faluból. A gyűjtés zenéjét 1271 CD-n rögzítettük, kb. 1250 órányi tiszta terjedelemben, ez becsülten kb. 23 000 dallamot jelent. Kimondható talán, hogy az Utolsó Óra a XX század legnagyobb értékmentő hangszeres népzenei gyűjtése lett.

A Fonó Budai Zeneházban alakítottuk ki a gyűjtési helyszínt, ahol rögtön PC-merevlemezre, digitálisan rögzítettük, majd pedig CD-re archiváltuk két példányban a Budapestre felhozott zenekaroktól gyűjtött anyagot. A hanggal párhuzamosan képet is rögzítettünk, videón (HI8).

Munkánk elméleti kiindulási pontja az egységes kárpát-medencei hangszeres népzenei nyelv volt, hiszen az addigi gyűjtésekből már láthattuk, kevés különbség mutatkozik egy falu román, magyar vagy cigány hangszeres zenéjében, ezek inkább az eltérő civilizációs szintekből erednek, az azonosságok viszont sokkal számosabbak. Gyűjtésünk során ezért különös súlyt helyeztünk a nemzetiségek zenéjének felgyűjtésére is, így a gyűjtés nagy számban tartalmaz román, cigány, szász, zsidó, szlovák, lengyel, ruszin, hucul, szerb, horvát, bunyevác, sokác anyagot is. Meggyőződésünk, hogy a kárpát-medencei zenei együttélés példát mutathat az egységesülő Európának is.

Egy-egy zenekar megközelítőleg teljes, több etnikumot is kiszolgáló repertoárjának felgyűjtésére öt nap állt rendelkezésre, ezért a dallamkészlet mellett a zene, tánc, népszokások teljes körű rögzítésre is lehetőség volt. A felvételek tartalmáról már a helyszínen részletes számítógépes nyilvántartás készült, amely a gyűjtéssel együtt jelenleg a Hagyományok Háza archívumában találhatóak meg.

Köszönettel tartozunk fő támogatóinknak, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának, az Oktatási és Kulturális Minisztériumnak, a Fonó Budai Zeneháznak, a 77 Elektronika Kft-nek, az MTA Zenetudományi Intézetének és annak a több mint 60 munkatársnak, akik a programban a négy év alatt dolgoztak.